

BITININKYSTĖ – saldus noras ar pilkas nusivylimas? (II dalis)

Ramunas Lange, Vokietija

Pajuokavimai – Juozas Griušys, Palanga
Nuotraukos – Jovita ir Ramūnas Lange

Bitė – tai individas, kuris vienas, be šeimos, neišgyventų. Šeimyninėje aplinkoje ji tobulai prisitaikė prie gamtos ir jos iššūkių – net sausros bei ledynmetis nesunaikino šio mums mielo gyvūnelio.

Gyvūnijos pasaulyje atsiranda ir išnyksta gyvūnai, bet bitė egzistuoja toliau, ir jos užduotys nepasikeitė milijonus metų. Mes, žmonės, anksčiau tik medaus vagys ir bičių kenkėjai, kurie nukirsdavo medžius, siekdami išsinešti saldų lobį, šitame kontekste patobulėjome. Išmokome medžioti, joti ant arklio, skristi ir, galų gale, bitininkauti. O bitė? Ji išliko daugmaž ta pati.

Medingieji augalai apdovanoja bites nektaru už jų apdulkinimą. Šitos draugys-

tės neužteko. Reikėjo žmogaus, kuris taptų bitininku, prižiūrėtų bites.

Šiandien bitininkystės srityje pasiekiamo „status quo“. Tradicinis požiūris į bitininkystę, iš seniau paveldėti bitininkavimo metodai ir nuostatos stabdo bitininkavimo progresą.

Vargu, ar kažkada pasieksime bendro bitininkystės modernizavimo, bet būtų džiugu, jeigu šios mintys nors minimaliai galėtų padėti pakeisti bičiulio požiūrį į bitininkavimą.

Kokia bičių rasė geriausia?

Jeigu norite susipykti su bitininkais, tai reikia pradėti diskutuoti apie bičių rases.

Geriausia apie Bakfasto (Buckfast) bitę, apie kurią manoma, kad ji netikra, trukdo bitininkauti ir t. t. Deja, šią nuomonę platina ne tik bitininkai mėgėjai, bet ir kai kurie bitininkystės mokslininkai. Tokiu būdu jie rodo nepagarbą žmogaus atminčiai bei žmogui, kuris iki šiol yra pripažintas geriausiu pasaulio bitininku.

Kalbama apie Karlą Kehrle (Br. Adam), kuris už Bakfasto rasės išvedimą sulaukė ne tik daug tarptautinių pripažinimų, bet ir du kartus garbės daktaro titulo.

Auginimas, selekcija ir tinkamas rasės pasirinkimas – raktas į veislininkystės sėkmę, ir mes, bitininkai, turėtume apsispręsti: Karnika, Bakfastas (Buckfast), Kaukazo bitės ar ligustika? Čia bitininko pasirinkimas – visos šios rasės turi pranašumų ir trūkumų, bet jos sudaro fundamentą, ant kurio būtina plėtoti (sėkmingą) bitininkystę.

Išsirinkus bičių rasę reikėtų žinoti, kad šių bičių savybės daugiau ar mažiau išliks vienodos, stabilios – rezultatai taps nuspėjami. Aišku, tik tada, jeigu bitininkas neleis savo bitėms sulaukėti, jam nekils klausimų, kodėl jo Bakfasto bitės – septintą kartą nekontroliuotai apvaisinusios (F7) savam kieme – tapo agresyviomis, spietliomis, nenuspėjamomis.

Peržiemojimas

Pastaruosius 10 metų mūsų bityne peržiemojo 93–99,8 proc. visų bičių šeimų. Didelių bitynų bitininkams ypač sunku pasiekti 100 proc. rezultatą (bei nemeluoti sau ir kitiems). Atvirkščiai, reikėtų pasinaudoti galimybe ir išanalizuoti, kur suklysta, kodėl šeima neišgyveno, ką galima pakeisti.

Jeigu, pavyzdžiui, 30 bičių šeimų skyriuje viena šeima neišgyveno, nors visos buvo vienodai pamaitintos, gydytos ir stiprios, tai reikėtų atsižvelgti į rasės liniją, kuri – pasikar-tojus tokiam fenomenui – gal yra netinkama Jūsų klimatui ar bitininkavimo stiliui. Šios linijos toliau veisti nereikėtų.

Įmanoma ir atvirkščiai: iš 30 vienodai prižiūrėtų bičių šeimų visos mirė nuo varozės, išskyrus vieną. Augintojas turėtų atkreipti dėmesį į tai, kodėl būtent ši šeima išgyveno (šeimoms medis).

Maitinant bičių šeimas visada reikia atsižvelgti į bičių maisto kokybę. Tinka tik žinomas, patikrintas bičių maistas

Šeimų stiprumo suvienodinimas

Pradedant sezoną, reikėtų suvienodinti visų šeimų stiprumą. Orui leidžiant, per pirmą apžiūrą, išlyginami maisto trūkumai – tos šeimos, kurioms pritrūksta maisto, gauna papildomai maisto iš tų šeimų, kurios turi per daug maisto. Kartu išimami juodi koriai.

Reikalui esant – jeigu apskritai pritrūktų maisto bityne (pavyzdžiui, dėl itin šaltos, ilgios žiemos) bičių šeimos papildomai pamaitinamos invertuotu sirupu, geriausia maistu „Api Invertas“ (*Api Invert*), kuris fasuojamas po 2,5 kg. Maišelius galima keletą kartų pradurti plona vi-

Mūsų bičių šeimoms papildomai skatinamos topinamų ekstraktu. Bičių šeimos taip geriau peržiemoja

Pavasari ypač svarbu laiku uždėti medaus aukštą. Čia dedama po 7 korio tuščią korį, kurį bičių šeima mielai aptupia ir pasiuva traninių. Tada dedama diafragma, motininė tvorelė ir pirmas medaus aukštas su pasiūtais koriais. Dabar po diafragmos dedamas korys su vaškuole

6 pav. Jeigu bitėms reikia daugiau vietos, jos pačios perlipa diafragmą ir pradeda siūti naują korį. Šitas korys būna atiduodamas vėl į lizdą – paskutinis korys vis dar lieka traninis, už diafragmos vėl dedamas korys su vaškuole

nimi. Šitaip bičių šeimas labai lengva pamaitinti bei suaktyvinti.

Su kandi tešla reikia elgtis atsargiau – reikėtų nepamiršti, kad perdirbimui bičių šeima sunaudoja daug vandens, kurio įsinešti gali tik šiltomis dienomis. Kitaip bitės išstrokšta, skrenda laukan ir negrįžta. Šeima akivaizdžiai silpnėja. Apie bičių maistą apskritai: reikėtų sveikai abejoti itin pigiu maistu, ir nors jis skirtas „tik“ bitėms. Nemanau, kad kažkas restorane už 50 centų užsisakytų cepelinų ar už 80 centų – kotletų. Visada iškiltų klausimų: kaip įmanoma taip pigiai pagaminti tokį maistą, ar kokybiška žaliava ir produkcija, ar higieniškai dirbta ir kt.

Tik kažkodėl bitininkai retai suabejoja pigiai pirkdami bičių maistą. Pažymėtina, kad

egzistuoja daugiau kaip 600 invertuoto sirupo rūšių. Sirupas nepakankamai išbandytas bitininkystėje, bitininkystės institutuose tam tikrų srupo tyrimų neatliekama. Iš per 600 minėtųjų bitėms pritaikyta vos 5 rūšių sirupas.

Tai reikėtų žinoti.

Itin silpnų šeimų nereikia lepinti, nes tikimybė, kad pati bičių motina prasta – didelė. Jei tokia šeima su bitininko pagalba sustiprės, vargu, ar ji atneš didelės naudos / medaus bitininkui.

Jeigu bitininkaujant nepridarėme klaidų, aiškiau tariant, gerai apžiūrėjome visas bičių šeimas, tinkamai pamaitinome, pagydėme nuo varozės, išrinkome tinkamą bitėms vietą, bet jos vistiek silpnos, tai tokioms šeimoms reikia kuo skubiau keisti bičių motiną.

Norint išsukti pavasarinio medaus, lizdas siaurinamas iki 7–8 korių. Dedama diafragma, motininė tvorelė ir pirmas medaus aukštas (jeigu įmanoma, su iš praėjusių metų pasiūtais koriais).

Už diafragmos dedamas nepasiūtas korys – jeigu bitėms reikės vietos, jos pačios perlips diafragmą ir ims jį siūti. Tokiu atveju šitas korys bus dedamas į lizdą, o už diafragmos ir vėl naujas, nepasiūtas korys.

Brolis Adomas sakydavo: „Let the bees tell you“ – „Leisk bitėms tau pasakyti“. Taip susidaro labai lengva, maloni galimybė bendrauti

su šeima, o nebandyti dėl rutinos ar nusistovėjusios tradicijos sukurti asmeninį bitininkystės kalendorių, kuris labiau žlugdys nei padės augti Jūsų pastangoms.

Ką reiškia silpna šeima ir kaip suprantamas žodis gyvybingumas?

Silpna šeima – be bitininko pagalbos – neatneš pavasarinio medaus. Tokią šeimą pas mus kovo mėnesį sudaro ne daugiau kaip 5 000 bičių. Atsiranda bičių šeimų, kurios po žiemos būna itin stiprios. Tada galima manyti, kad jų gyvybingumas akivaizdus. Kalbama ne apie atsitiktinai gerai peržiemojusią šeimą, bet apie tokias, kurių bičių motinos yra veislinės, arba tokios yra jų dukros (F1).

Įvertinant populiaciją, peržiemojusios bičių šeimos stiprumas (bitės, perai) negali atsilikti nuo jos stiprumo po pamaitinimo.

7 pav. Po žiemos, per pirmą apžiūrą, bičių šeimos turi būti vis dar stiprios

Šaltas pavasaris – ir ramiausių šeimų apžiūrai būdingas veido tinklelis

Šiltam ore, net vėlyvam medunešyje, kaip saulėgražų, turi būti įmanoma dirbti be bitininko drabužių, kurie tik skatintų prakaitavimą ir bitininko sugėlimą

Gyvybinga šeima yra higieniška ir gausiai auginanti perus, geriau prisitaiko prie nepastovių orų, ligų bei kitų veiksnių.

Auginimo pastangos, kurių pagrindas ne veislinės, bet laukinės, atsitiktinai susiporavusios bičių motinos, dažniausiai būna išbarstytos veltui. Anksčiau ar vėliau jos paprastai nuveda į aklavietę.

O bitininkystės apranga?

Mūsų visų bitininkų tikslas turėtų būti laikyti ramias bites. Europoje paplitęs įprotis – atsitiktinai (vietos sąlygomis) suporuoti bičių motinas ir leisti gamtai mesti laimės kortas – rodo, kad situacija, deja, kitokia. Svetimų tranų įtaka turi itin didelę įtaką, ir neretai tokios šeimos tampa agresyviomis. Be tinkamos bitininkystės aprangos tokia bite beveik neįmanoma dirbti.

Nors ir auginama optimaliai, atliekama selekcija, pasitaiko situacijų, kai bičių šeimos tampa agresyviomis, nenuspėjamosiomis. To priežastys gali būti: nektaro stoka (tuo pačiu metu

apsiniaukusios, šaltos dienos); aštrūs augalų kvapai (pvz., rapsų bei grikių žydėjimas) bei bitininko kvapai (kūno higiena); bičių rasė.

Geros žiemojimo vietos

Autorių kartais stebina, kur bičiuliai laiko bičių šeimas. Prastos bičių šeimų žiemojimo vietos: po elektros tinklais, prie triukšmingų gatvių ir pan. Natūraliai susiformavęs spiečius niekada ten neapsigyventų. Vietose, kuriose pats bitininkas nemaloniai jaučiasi, nes, pavyzdžiui, dažnai vėjuota ar vėsu, nereikėtų laikyti ir bičių šeimų.

Tinkamai parinktos vietos (apsaugotos nuo vėju, sausos, anksti rytais pasirodo saulė) tinka ne tik geram žiemojimui, bet ir ganyklai, jei netoli yra pavasariinių augalų, sodų.

Mūsų bičių šeimos visada žiemoja prie Reino (Rhein) upės – čia labai anksti pražysta sodai, gausu nektaro bei žiedadulkių.

Tęsinys kitame numeryje